

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref./arkivkode:
(Oppgis ved svar)
2016/3865-2

Deres ref:

Dato:
02.03.2017

Høringsuttalelse - NOU 2016:17. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utvikling

Saksutredningens punkt 1 – 8 sendes departementet, med forbehold om politisk behandling, som hørings svar fra Nannestad kommune. Saken behandles politisk 21.03.17 og eventuelle tilføyelser vil bli ettersendt.

Løft 1: Selvbestemmelse og rettsikkerhet

Utvalgets forslag viser til at norsk lovverk ikke i tilstrekkelig grad sikrer rett til frihet og selvbestemmelse. Lovverket åpner for å gjøre vesentlige inngrep i utviklingshemmedes handlefrihet og mulighet til å bestemme over eget liv, uten at inngrepene kan rettfærdiggjøres. Dagens særhjemler for tvang, og fratakelse av rettslig handleevne, diskriminerer utviklingshemmede. Utvalget foreslår tiltak om å endre reglene for fratakelse av rettslig handleevne og endre reglene om bruk av tvang.

«Utvalget anbefaler at dagens tvangsbestemmelser erstattes av generelle bestemmelser om bruk av tvang i helse- og omsorgstjenesten. Utvalget mener det bør åpnes for en generell adgang til bruk av tvang i nødstilfeller. Denne adgangen bør bygge på bestemmelsene om nødrett i straffeloven».

Kommunens vurdering av forslaget til endring av dagens særhjemler for tvang: Nannestad kommune vurderer at det fortsatt vil være behov for lovgivning knyttet til rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt for personer med psykisk utviklingshemming. Formålet med helse- og omsorgslovens kapittel 9 er i all hovedsak å hindre at personer med psykisk utviklingshemming utsetter seg selv eller andre for vesentlig skade, når det oppstår nærliggende og påregnelig skademulighet. Tjenestetilbudet skal tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet, etter prinsipper om brukerens selvbestemmelsesrett, og ingen skal behandles på en krenkende eller nedverdiggende måte. Tvang og makt kan bare brukes når det er faglig og etisk forsvarlig, og andre løsninger skal være prøvd og dokumentert. Loven inneholder også plikt til å tilrettelegge for minst mulig bruk av tvang og makt og gi nødvendig opplæring, faglig veiledning og

Besøksadresse	Postadresse	Telefon	Bankkonto - kommunen	Org.nr.	E-post
Mikkel Revsveg 2	Nannestad kommune	66 10 50 00	8601.41.96236	964950202	postmottak@nannestad.kommune.no
2030 Nannestad	Teiealleen 31	Telefaks	Bankkonto - skatt		Internett:
Servicekontoret	2030 Nannestad	66 10 50 11	6345.07.02384		www.nannestad.kommune.no
Åpningstid:-					
8.00 – 15.30					

oppfølging i gjennomføring av tiltak. Dette er lovens kumulative vilkår for tvangsbruk og krever systematisk arbeid med forebyggende tiltak og/eller alternativer til bruk av tvang eller makt.

Å erstatte loven med generelle bestemmelser knyttet til nødrett i straffeloven, vurderes som en svekkelse av rettsikkerheten til mennesker med utviklingshemming, og et steg tilbake til den samfunnssituasjonen denne målgruppen befant seg i før kapittel 6A ble vedtatt i 1999 i daværende sosialtjenesteloven. Utvalget foreslår også å gjøre det nye regelverket uavhengig av diagnose. Dette vil utløse problemstillinger knyttet til ressurser, kompetansekrav, uklare rettigheter og plikter, opplæring, veiledning og oppfølging. Fravær av tydelige vilkår vil gjøre opplæring og veiledning av omsorgspersonell enda vanskeligere enn i dag og ikke komme tjenestemottaker til gode. I mange tilfeller vil forutsigbarhet i omgivelsene være i direkte sammenheng med fravær av utfordrende atferd, og således også fravær av tvang.

I forordet til rundskriv IS-10/2015: Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming (2015) trekkes det frem: «Et regelverk gir ikke i seg selv tilstrekkelig vern mot krenkende behandling eller andre former for overgrep mot mennesker med utviklingshemming. Den viktigste beskyttelsen ligger i de verdier og de holdninger omsorgsmiljøene og samfunnet ellers besitter».

Nannestad kommune vurderer, på bakgrunn av dette, at den viktigste suksessfaktoren for å sikre grunnleggende rettigheter for mennesker med utviklingshemming, er å sikre nødvendig opplæring og kompetanse hos tjenesteytere.

Løft 2: Inkluderende og likeverdig opplæring

Utvalgets forslag skal sikre at elever med utviklingshemming får opplæring av lik kvalitet som andre elever i skolen. Det foreslås lovendring slik at undervisning av elever med utviklingshemming skal gjennomføres av personer med undervisningskompetanse. Det skal utvikles læringsmål og planer for elever som mottar spesialundervisning og systemer for kartlegging av utbytte.

Opplæringsloven krever at personer som ansettes i undervisningsstillinger skal ha pedagogisk utdanning og faglig kompetanse. Nannestad kommune vurderer at det vil være minst like vesentlig å inneha faglig kompetanse knyttet til mennesker med utviklingshemming, som å inneha den generelle undervisningskompetansen. Kommunen støtter forslaget om at det skal utvikles læringsmål, planer og kartleggingssystemer for å måle elevens utbytte av spesialundervisning. Dette mener vi bør utformes og tilpasses spesielt til den enkelte elevs behov

Løft 3: Arbeid for alle

Utvalget foreslår å gi et lovbestemt ansvar til kommunene for å sørge for tilrettelagt arbeid for personer som har ytelsen ung ufør eller behov for tjenester fra kommunen etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. I dag dekker staten 80 % og kommunen 20 % av kostnaden for en VTA- plass. Staten fastsetter antall plasser og Nav har ansvar for tildeling av plasser. Nannestad kommune mener ansvaret for tilrettelagt arbeid bør gå gjennom statlig Nav slik som arbeidstiltak for resten av befolkningen. Vi støtter utvalgets syn på viktigheten av arbeidsrettede tiltak, både for den enkelte og for samfunnet.

Løft 4: God helse og omsorg

Utvalget foreslår et nytt ledd i helse – og omsorgstjenesteloven § 4 – 1 forsvarlighet som sier at kommunen skal tilrettelegge tjenesten slik at den enkelte pasient eller bruker gis et individuelt tilrettelagt tjenestetilbud. Nannestad kommune er opptatt av at alle som mottar tjenester skal få tilbud som er godt tilpasset den enkelte. Vi mener imidlertid at plikten til et individuelt tilrettelagt tjenestetilbud allerede blir ivaretatt i helse- og omsorgstjenesteloven.

Utvalget foreslår at helsedirektoratet utarbeider en veileder til fastleger for oppfølging av personer med utviklingshemming. Vi støtter utvalgets forslag om at helsedirektoratet utarbeider en veileder for fastlegene, dette vil styrke den kunnskapsbaserte oppfølgingen av helsen til denne gruppen.

Løft 5: Eget hjem

Utvalget viser til at det er mangel på egnede boliger for mennesker med utviklingshemming og lange ventetider i mange kommuner. Det pekes på at utviklingshemmede har liten mulighet til å velge hvor de vil bo og hvem de vil bo sammen med, samt om de vil eie eller leie. Utvalget foreslår en kommunal plikt til å skaffe boliger til vanskeligstilte. Det anbefales at et vilkår for tilskudd og lån i Husbanken er at det ikke bygges flere enn 6 boliger samlokalisert.

Nannestad kommune vurderer at en egnet bolig ofte vil være en forutsetning for at øvrig tjenestetilbud kan planlegges og gjennomføres på en hensiktsmessig måte, og anser det som et prioritert område. Kommunen har i hovedsak forståelse for nye vilkår i Husbankens retningslinjer for lån og tilskudd, for å unngå uhenksomme fellesskapsløsninger og institusjonspreg, men ser utfordringer knyttet til bl.a. kommunens helhetlige ressursutnyttelse, fagmiljøer og kompetansesammensetning i små personalgrupper.

Løft 6: Kompetanse og kunnskap

Utvalget foreslår å utarbeide grunnkurs for ansatte uten formell kompetanse og videreutdannings tilbud for ansatte i helse- og omsorgssektoren og for lærere og spesialpedagoger. Nannestad kommune vurderer at de ansattes kompetanse har direkte innvirkning på tjenestens kvalitet. Kompetanse knyttes i denne sammenhengen til både kunnskaper, ferdigheter og holdninger i tillegg til formell kompetanse. Kommunen støtter utvalgets forslag om opplæring innen grunnleggende temaer. Kommunen anser det imidlertid som vesentlig å øke andelen relevant høgskoleutdanning og redusere andelen ufaglærte ansatte.

Løft 7: Koordinerte tjenester

Utvalget foreslår følgende endringer i kommuneloven:

- a) *Kommunen skal sikre koordinerte kommunale tjenester til personer med sammensatte og langvarige behov for velferdstjenester*
- b) *Kommunen skal bidra til koordinering av statlige, fylkeskommunale og kommunale tjenester til personer med sammensatte behov for velferdstjenester*

Nannestad kommune støtter utvalgets synspunkt om at det er behov for bedre koordinering av tjenestene internt i kommunen og mellom kommuner, fylkeskommune og stat.

Løft 8: Målrettet styring

Utvalget foreslår å opprette et nytt fagorgan med primæroppgave å følge opp forpliktelsene i FN - konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) for personer med utviklingshemming. Fagoppgaver som i dag er lagt til Bufdir er tenkt overført til det nye fagorganet. Nannestad kommune støtter utvalgets forslag.

Konklusjon

Nannestad kommune ønsker ikke å oppheve lovgivningen knyttet til bruk av tvang og makt for mennesker med psykisk utviklingshemming, og erstatte lovverket med generelle bestemmelser knyttet til nødrett i straffeloven. Dette vurderes som en svekkelse av målgruppens rettssikkerhet. Den viktigste suksessfaktoren for å sikre grunnleggende rettigheter hos mennesker med utviklingshemming, er å sikre nødvendig opplæring og kompetanse hos tjenesteytere.

Nannestad kommune vurderer at flere av lovforslagene vil kunne medføre større utgifter knyttet til økt kommunalt ansvar for koordinering, økt fagkompetanse i skolene, tilrettelegging av arbeid og bolig for mennesker med utviklingshemming.

Nannestad kommune understreker nødvendigheten av at nye oppgaver og lovkrav følges opp med statlig full finansiering.

Med hilsen

Paul Glomsaker
rådmann

Gunn-Frøydis Holtet
virksomhetsleder